

FÖLDTANI VISZONYOK ÉS TÖRTÉNELEM ELŐTTI IDŐK NYOMAI A MEZŐSÉGEN.

Dr. Mártonfi Lajos gymn. tanártól.

Az elmúlt nyár folyamán egy nagyobb kirándulást tettem az erdélyi múzeum-egylet megbízásából a Mezőségekre. E kirándulás főcéljául ugyanaz lebegett szemeim előtt, a mit Dr. Koch Antal egyetemi tanár tűzött volt ki, szintén a múlt nyáron fogatosított mezőségi kirándulásának egyik feladatául, t. i. vizsgálni a még eddig kevésbé ismert pontokon, vajjon a neogen tengernek csupa ugyanazon rétegeiből alakult-e tényleg a Mezőség hullámos dombos vidéke?

Nem éppen kecsegtető kilátásokkal fogtam feladatomból teljesítéséhez. Hiszen már 1881-ben, ugyan e célból hasztalan jártam bé Mezőségünk észak-nyugati szögletét és Szamosujvár vidékén 10 év alatt tett, ugyancsak számos kirándulásaim és részletekig menő vizsgálódásaim szintén eredmény nélküliek valának. Minden esetre üdvösnek véltem hát, az előreláthatólag eredménytelen, legföljebb negatív adatu, földtani kirándulásokat valami pozitív eredménnyel is kínálkozó vizsgálódással kötni össze. Ilyen mellékes célul a történelem előtti időkre vonatkozó azon adatok gyűjtését tűztem ki, a melyeket a geologia is joggal foglal bé tárgyalása keretébe. A bronz- és kőeszközöket s ezekkel egykoru durva cserépdarabokat értem. Hisz e tárgyak az anthropozoi periodusban valóságos vezérkövületekül tekinthetők.

Az ősemlék vonatkozó adatok gyűjtése össztöngött aztán arra, hogy Szamosujvártól s tehát a geográfiai értelemben vett Mezőségtől nyugatra eső Tötör, Szarvas-Kend, Igricze vidékét s a Bábolnai hegytetőt is fölkeressem.

E kirándulások eredményéről, hozzá adva az utóbbi 10 év alatt tett s tárgyánál fogva ide vágó följegyzéseimet, a következőkben adhatok számot.

Mezőségi útam Szamosújvárról kiindulva Maros-Vásárhelynek irányult, tehát észak-nyugattól délkelet felé szeltem át a Mezőséget, Kis-Sármás vidékén keresztezve Dr. Koch Antal említett excursiojának délről északra irányuló vonalát. Szamosújvár vidékétől eltekintve, különösebben Gyeke és Mező-Sámsond voltak azok a gócpontok, melyekből — a sugaras irányban tett kirándulásokon — behatóbb vizsgálódás tárgyává tettem Meleg-Földvár, Kapor, Katona és Szombattelke, illetve: Kis-Lencze, Mező-Rüts, Mező-Madaras, Kölpény és Szabéd községek vidékét.

Az érintett területek földtani alkotására vonatkozólag nagyon kevés följegyezni valót találtam. Fiatalabb miocen, vagy pliocen rétegeknek nyomára sem akadtam sehol. Mindenütt a neogennek idáig már váltig ismert, sovány homokos, meszes agyag rétegeit, csillámos finom szemű homokköveit találtam, helyenként a dácittuffának betelepüléseivel. Különösen szép fehér és egyenletesen finom szemű tuffa az, melynek cserepei Szék nagyközség keleti határában, a „Csippan tető“-vel északról szemben fekvő magaslaton hevernek.

Kövületeknek semmi nyoma sehol e rétegekben. A Foraminiferákra eszközölt iszapolási maradéokban gipsz krystály töredékeket, pyrit szemeket s ez utóbbiaknak málladékait látjuk. Kisebb lignit gumók, vékony szén-csíkok is csak alárendelve fordulnak elő.

Ásványtani szempontból említésre méltók a gipsznek sokszorosan összenőtt fecskefarku kristályai, melyek a kevésbé sovány tályagokban fordulnak elő helyenként, így különösen Mező-Sámsond határában, a község északi oldalán emelkedő szőlőhegyen.

A neogen rétegekre mindenütt az alluvium települt. Csupán egy helyet jegyezhetek föl, hol a diluviál systemának kétségtelen nyomára akadunk. Orosz Endre tanító-képzőintézeti növendék figyeltetett e nyomra, a ki természeti tárgyakat gyűjtve, Meleg-Földváron *Elephas primigenius* maradványokra talált egy földmivesnél. Orosz útbaigazítása nyomán fölkerestem ez embert s megtekintém az alsó állkapocs és a járomcsont töredékeiből, meg két fogyatékosan megtartott zápfogból álló fossiliákat s miután a leletére végtelen sokat tartó felebarátommal alkura léphetnem sikertelen maradt, a lelőhely fölkeresésére indultam.

Meleg-Földvártól keletre, a Kapor felé eső második völgyben fek-

szik a „Budovásza“ nevü hely, a „Dealu Bancu nyugoti oldalán, honnan a fossiliák kikerültek. Egy jó mélyen bemetszett hátráló árokban legalul sovány, csillámos, vasoxyddal festett homokkő táru föl, erre sárga vájkos agyag települt, melyben nem ritkán márga concretiók vannak beágyázva. Az agyagréteg fedőjét zsiros fekete humus képezi. E természetes föltárásban hasztalan kerestem fossiliákat, alább azonban, a kimosott s az árok végén fölhalmozott hordalékban csakugyan megtaláltam magam is az *Elephas primigenius* zápfogának néhány forgácsát és egy darab állkapocs töredéket. Hogy honnan kerültek ki tulajdonkép e csontok, a sárga vájkos agyagból, vagy a zsiros fekete hamusból? — kérdés marad. Tény, hogy bennük a diluvial systemának Meleg-Földváron csalhatatlan nyomait constatálhatjuk s az elmondottakból az is nagyon valószínű, hogy e helyről még több ősemlős maradvány is fog előkerülni.

Ezzel befejezhetném a földtani viszonyokra vonatkozó főjegyzeisémet, ha ki nem kellene javitanom e helyen 10 év előtti, ugyancsak a Mezőségről szóló jelentésemnek egyik adatát, a mely szerint t. i. a diluvium Szamosújvár vidékén is kimutatható volna.¹⁾—Tíz év óta tett szorgosabb vizsgálódásaim után nem tarthatom fönn többé akkori állításomat. A szamosújvári Szt-Antal réti kavicstelepből azóta egy bronz fibula töredék került a szamosújvári gymnasium gyűjteményébe. E lelet, s az annak idején *Equus primigenius* nak determinált állkapcsok pontosabb vizsgálata alapján, ma már nagyon valószínű, hogy a szóban levő ló állkapcsok az *Equus caballus* fossil alakjától valók, a kavics telep pedig ó-alluviális képződmény.

Ó-alluvialis képződményekül tekintendők még Szamosújvár körül azok a kavics telepek is, melyek a kőrői fürdő felett, a Lunka elején s a Hétkereszt-hegy északi párkányán fordulnak elő.

Az ó-alluviumnak egyébként úgy Szamosújvár vidékén, mint a Mezőség igen számos pontján, határozott nyomait képezik azok a bronz-és csiszolt kő-eszközök, durva cserepek, a *Cervus elaphus* és *Cervus capreolus* fossil alakjainak innen-onnan előkerülő agancs töredékei, melyekről az alábbiakban kívánok megemlékezni.

Kezdjük mindjárt Szamosújváron.

¹⁾ „Jelentés a Mezőségen tett földtani kirándulásokról“ Orv. Term-tud. Ért. 1882. 266. l.

Szamosujvári környékéről az első — valószínűleg ősemberi — nyomot azon bronzfibula képezte, mely, a mint már említém, a Szt.-Antal réti kavics-telepben találtatott. Egy második, de már biztos adat, az az alakjánál fogva érdekes csiszolt kőcsákány, melyet a szamosujvári gymnasium gyűjteményéből dr. Koch Antal ismertetett.¹⁾ Harmadikul különös figyelemre méltó az a szép darab obsidián nucleus, mely Ornstein József őrnagy úr ajándékából került gymnasiumunk gyűjteményébe. A Lunka elején, szántás alkalmával találták e kőmagot. Az eredetileg nagyobb darab részben áldozatul esett a megtaláló barbár kezeinek s csupán a szóban forgó, de így is érdekes töredéket sikerült Ornstein őrnagy úrnak megmenteni. Lelőhelye a Szamos folyó ó-árterébe esik, hol félig égetett, kevéssé iszapolt, durva gyurmájú cserép-darabokat is találhatni. Ez obsidián nucleus 11 cm. hosszával páratlanul áll a hazai példányok között.²⁾ A negyedik ősemberre valló lelet egy jókora kőfejsze, melyet Kelemen László szamosujvári polgár a Szamos folyó partjában, de szintén ó-ártéri kavics-telepben talált. Ezen, egészben a régi téglázó-rezek vasához hasonló eszköz anyaga sárgás-kékes menilites homokkő. Hossza 15·5 cm. Legnagyobb szélessége 9 cm., átlagos vastagsága 4 cm. A nyéllyuk átmérője 2·15 cm., felül 2·5 cm. Élhossza 3·5 cm. E kőfejsze Ábrahám Zachar úr ajándékából az erd. muz.-egylet tulajdona lett. Ötödször és utoljára följegyezhetem Szamosujvárról a *Cervus elaphus* és *Cervus capreolus* fossil alakjait, melyeknek agancs-töredékei a Szamos folyó ó-árteréből szintén előkerülnek néha, a miről a gymnasium és Montessori J. százados úr gyűjteményei tanuskodnak.

Ördögös-Fűzes határából egy durva cserép-darab az, mely anyagánál és technikájánál fogva ősemberi kézre mutat. A sz.-ujvári gymnasium gyűjteményében levő darab lelőhelye a „Corodele“ északi lejtője.

Boncz-Nyires. Kecely László, volt tanítványom ajándéka az a szép, amphiból-palából készült baltaféle eszköz, melyet a boncznyiresi határ északi sarkában találtak. Az eszköz 17 cm. hosszú. Élhossza 4 cm., ugyanennyi legnagyobb átmérője is. Oldalán egyharm-

¹⁾ „Harmadik pótlék Erdély ősemelősei és az ősemberre vonatkozó leleteinek kimutatásához.“ Orv.-term.-tud. Értesítő. 1886. 24. l.

²⁾ Dr. Ortvy Tivadar írja Rómer Fl. után: „A legnagyobb obsidián nucleusunk a debreczeni. Nagysága mindössze is csak 71 centim.“ Dr. Ortv. T. M. t.-akad. Ért. A tört. tud. köréből. XII. k. 7. sz. 28. l.

dában laposra, kétharmadában gömbölyűre csiszolt. Keresztmetszete így a csúcsán letompított tojás körrajzához tökéletesen hasonló.

Kis-Szék. (Szekuláj.) E község határából Ornstein József őrnagy úr szivessége folytán egy bronz-leletről kell megemlékeznem. Ornstein őrnagy úr pár év óta fáradhatatlan kutatója vidékünkön a rómaiak korára vonatkozó adatoknak. Sikeres fáradozásának, az általa eszközölt kutatásoknak egyik eredménye az a 4.2 cm. átmérőjű bronz-karika (karperecz?), melyet a „Valea Holcserág“ felső részében, a „Dealu ciuhi“ déli lejtőjén talált s melyet készséggel engedett át az erd. muzeum-egylet gyűjteménye részére.

Szamosujvár-Németi. Szamosujvárt Montessori János százados úr birtokában van 5 darab bronzeszköz Sz.-Németiből és pedig: 2 darab bronz-kelt, 14.5 cm. hosszú; 1 darab bronz-kelt, 9 cm. hosszú; 1 darab 19 cm. hosszú bronz-véső és 1 darab közelebről meg nem határozható bronzeszköz.

Nagy-Iklód. Ugyancsak Montessori J. úr birtokában van egy Nagy-Iklódon talált 27 cm. hosszú bronz-csákány.

Szék. Praehistoriai szempontból az egész Mezőségnek legérdekesebb pontja kétségen kívül Szék nagy községének határa. E vidék sótelepével, sóforrásával úgy látszik egy ősemberi társaság tanyája volt. Jókora gyűjteményt lehetne ugyanis összeállítani az itt talált neolith-korbeli eszközökből, melyeknek első darabjait tiszt. Nemes Félix collegám gyűjtése nyomán dr. Koch Antal ismertette meg. először.¹⁾

Két év óta több mint 50 darab csiszolt kőeszköz fordult meg innen kezeim között. Ezeken kívül állítólag még igen sok széki embernek van a birtokában ilyen csodás, „gyógyító“ hatású, u. n. „ménkükű.“

Mondják, hogy előfordul a községben és annak határán mindenfelé. Legtöbbször mezei munka, szántás közben akadnak reá. A megtaláló jobbára meg is becsüli nagyon s valóságos házi-orvosának tartja; mert mint a legkülönbözőbb népek szerte a világon, az ó-kortól egész napjainkig, úgy a széki nép sem fogja föl a kőeszközök igazi értelmét. A székiek „ménkükű“-je egészen egysütésű szó és fogalom a görögök „astropolekia“-ja, a rómaiak „lapides fulminis“-e, a celebesiek „villámfoga“, a németek „Donner-axe“-ja, a „kigyó fujta kő“, a „lapos menykő“-vel,

¹⁾ „Negyedik pótlék Erdély ősméltói és ősemberi eszközök leleteinek ki-mutatásához.“ Orvos-term.-tud. Értesítő. 1888. 274. 1.

stb. stb. A dolognak ezen ethnographiailag érdekes oldaláról azonban lesz alkalmam talán illő helyen bővebben megemlékezni.

Tekintve a széki kőszeközöknek gyakoriságát, kíváncsian néztem utánna, vajjon nem találhatok-e belőlük magam is. Egy pár eredménytelen kirándulás után, a mult év nyarán végre csakugyan akadtam egy töredék darabra, mely, durva cseréptöredékekkel együtt, a községtől keletre eső „Csippan-tetőn“, a temető fölötti szántókon hevert. A gyűjtésnek ilyen módját azonban mégis csak kárba vesző fáradozásnak tartom; mert ha gyakoriak is a széki határban a kőszeközök, ám a székiek gyakorlott szemmel hamar észre is veszik, ha a csákány, kapa vagy eke fölszínre hoz vagy egyet az ilyen általuk is nagyra becsült portékából. Az általam talált töredék is bizonyára ütött-kopott voltánál fogva kerülte ki a mezei munkások figyelmét. Benn a község lakósainál kell hát keresnünk a kőszeközöket és pedig ügyes körültekintéssel, mert ők, félve a hivatalból üldözendő babona tárgyát előmutatni, egyszerűen eltagadják, hogy ilyesmi birtokában volnának, vagy pedig nevetéségesen nagy ártérnek érte.

Az általam átvizsgált széki kő-eszközöknek — összesen 57 db — java-részét igen csinos vésők, ékek teszik ki, de vannak fejszék, balták, csákányok is. Kő-magot idáig egyetlen egy példányt ismerek onnét, mely a szamosujvári gymnasium gyűjteményében van. A fúrott eszközök közül az ép példányok ritkák.

Anyagukat különböző neptuni, vulkáni és metamorph kőzetek alkotják. Legtöbbször találkozunk a quarczit- és amphibol-palával, vannak aztán diorit, andesit, amphibolgneiss, neogen-homokkő sőt dácit-tuffából készül példányok is. Az obsidiánt egy nucleus képviseli. — Ez anyagok közül csupán a neogen-homokkő és a dácit-tuffa lévén azok a kőzetek, melyekkel az ősemlék e vidéken rendelkezhetett: megerősítve látjuk Téglás Gábornak ama föltevését, mely szerint a csere vagy házaló kereskedés tárgyait képezték ez eszközök vagy ezeknek nyers anyagai. ¹⁾

Részletes leírását adni külön-külön minden eszköznek, azt hiszem, fölösleges; hiszen formájukban úgy, mint technikájukban alig különböznek más lelőhelyek e fajta tárgyaitól. Csupán egy pár érdekesebb darabról álljanak hát itt a következők. Érdekesebb pl. két csákány-féle

¹⁾ „Erdély őstörténelméből“. A „Kolozsvár“ karácsonyfája 1889.

eszköz. Mindkettő quarczit-palából készült. Egyik ép példány a szamosujvári gymnasium gyűjteményében van, a másik csonka az erd. muzeum gyűjteményébe küldött darabok között. E két eszköz a furáson kívül alig viseli nyomát a simító emberi kéznek. Bizonyosnak vehetjük, hogy anyaguk valamely kavics-telep, vagy folyó görgetegeből került az ősember kezei közé; a ki aztán a természet által nagyjából már alkalmassá formált quarczit darabokat, fúrással és kevés simítással, nem készt használható eszközévé alakítani. A szamosujvári példányon a nyéllyuk mellett még két egymást metsző, egészen szabályos körivet láthatunk, melyek kétségtelen nyomai az első furási kísérleteknek. — A furás kezdetének ilyen szerű nyomait viseli mindkét oldalán az a szép amphibol-palából készült ék is, mely Orosz Endre birtokában van. Legérdekesebb azonban az erd. muzeum-egylet részére beküldött darabok között egy szívalakú balta-féle eszköz. Sajátságos alakját könnyen ki-magyarázhatjuk. Eredetileg kétszer akkora lehetett ez eszköz, a nyéllyuknál azonban eltörvén, tulajdonosa nem hagyta kárba veszni ötfelé eső megcsiszolt darabját, hanem a régi nyéllyuk kiálló törési szögleteit nagyjából lesimítá és új nyéllyukat fúrt a régi elé.

A régi eszköznek ezen ujjá alakítása, a több példányon látható furási kísérletek és az obsidián nucleus, a kő-eszközök helyi gyártása mellett bizonyítanak s így valószínűleg csak a nyers anyag volt az, melyet cserekereskedés útján szerzett meg a Szék vidéki ősember.

Czege. Két praehistoriai adatot constatálhatok e község határából. Egyik egy kő-balta dácit-tuffából a szamosujvári gymnasium gyűjteményében. Hossza 9·5 cm. Szélessége a fokánál 4 cm. Legnagyobb vastagsága 2 cm. A félhaldszerűleg hajlított éle 7 cm. hosszú. A másik szintén egy kő-balta ugyanazon anyagból Montessori J. ur birtokában.

Magyar-Palátka. Egy kissé távolabb a Mezőség déli részében eső hely; föl jegyzem itt mégis, hogy Orosz Endre innen is hozott két drb ősemberi eszközt. Erruptiv kőzetből készült ép kő-csákány az egyik, melyet állítólag benn a faluban házépítés alkalmával televényben találtak. Hossza 11, legnagyobb szélessége a nyéllyuknál 5·1 cm. Vastagsága a nyéllyuk és él között 3·5 cm., fokánál 3 cm. Élhossza 2·3, a nyéllyuk hossza pedig 3·3 cm. Utóbbi átmérője 2·2 cm. Az Orosz E. birtokában lévő másik példány, egy homokkőből készült csákány töredék darabja.

Katoná. Három darab bronz eszköz van e vidékről a szamosújvári gymnasium gyűjteményében. Mind a három Gámentzy Todor katonai birtokos ajándéka és pedig: egy a nyéllyuknál füllel ellátott bronz-kelt és két darab bronz-sarló, melyek nyélbe való végükön kampós nyujtvánnyal vannak ellátva.

Itt lesz helyén megjegyezmem, hogy a különböző helyeken föl sorolt bronz eszközöket — kivéve talán a katonai 2 sarlót — nem tartom föltétlenül praehistorikus tárgyakká, sőt inkább látom azokon a történelmi időnek nyomait.

Meleg-Földvár. Ismeretes hely az őstörténelemben. Téglás Gábor is megemlékezik ¹⁾ a meleg-földvári kova késpengékről és egy csillagfejű buzogányról. Én két adatot sorolhatok ezekhez. Orosz E. birtokában van egy sima fejű kőbuzogány darabja. E töredék az eredeti eszköznek éppen felét képezvén, könnyű megadni méreteit a következőkben: kerülete 22, átmérője 6 cm. A nyéllyuk hossza, tehát legnagyobb vastagsága vagy magassága 4, a nyéllyuk átmérője alul 1.9, felül 2.2 cm. A lapított gömb alakú eszköz anyaga zöldkő-trachyt. A másik adatot Govrik Antal volt tanítványom szivességéből közölhetem. Egy jókora dió nagyságú, 3.5 cm. kerületű és 3.3 cm. magasságú gyöngy ez, mely az erd. muzeum számára gyűjtött s beküldött darabok között látható.

Mező-Sámsond. A sámsondi határban, Kis-Lekenczétől nyugotra eső dombtetőn, Voith Manó barátom talált egy obsidián szilánkot. Ugyanott durva cserép darabokat én is találtam. Az obsidián szilánkot Voith M. barátom szivességéből csatoltam a gyűjtött tárgyak közé.

Végre a bábolnai hegytetőre tett kirándulásomról óhajtok még megemlékezni.

Vidéki földbirtokosok, vadászok többször emlegették, hogy Szarvas-Kend vidékén és a bábolnai hegytető körül is egy-egy barlang volna. A földtani viszonyokat tekintve nagyon kétesnek látszott ugyan a dolog; de összevetve a szavahihető embereknek egybehangzó nyilatkozatait dr. Koch Antal 1886. évi jelentésével, ²⁾ — mely utóbbi szerint a Bábolnai hegytetőn nagy mennyiségű durva cseréptöredék hever — kíváncsi lettem, s a múlt év augusztusában Szappanyos Gusztáv barátom társaságában fölkerestem e helyeket.

¹⁾ Idézett helyen.

²⁾ „Orvos-term.-tud. Értesítő.“ 1886. 100. l.

Tötörből kiindulva, észak-nyugati irányban haladtunk fölfelé a „Cioncaliga“-ra, keresztül a „Dealu-Clinteagu“, „Poiana ungurului“, „Podu Hasimasului“ határrészekeken s balfelől elhagyva a „Faget“ tetőt, érkeztünk a „Bábgyi“ vagy bábolnai hegy tetejére. Utközben, Tötör határában, néhány durva cserép-töredéket találtam; egyébként följegyezni valóm nem akadt.

A Bábolnai-tető 695 méter magasságban messze vidéket ural. A hegy lapos háta művelés alatt áll s a cultura igazán töméntelen durva cserép darabot hoz a fölszínre. Szekér számra lehetne ott gyűjteni a technikájukban és anyagukban különböző cserép darabokat, melyek között 2—6 cm. vastag, sajátságos szivacs-szerkezetű darabok vonják magukra leginkább a figyelmet. Némelyik darab kezdetleges ékítványok nyomát is viseli, akárhány azonban már történelmi időkre vall. Egyformátlan chalcidon töredékes néhány fehér quartz forgács még azok a tárgyak, melyek idegenekül kerültek oda.

A bábolnai hegy északon meredek fallal ereszkedik alá. E meredek oldalt mutatták nekem a mező munkásai, a hol a barlangot megtalálom. Jókora fáradtsággal jutottam föl a kitűzött helyre, de hiába! A hegy laposát képező alluvium a neogen tengerében leülepedett hatalmas tuffa rétegen nyugszik. E tetemes vastagságú tuffa-telepben lazább összeállású tömegek is vannak. Egy ilyen tömeg a légbeliek hatása alatt kimállott, üreget hagyott hátra, melynek aztán a fölötte álló szilárdabb réteggel képezi födelét. Ez az az üreg vagy odu, mely „barlang“ hírnében áll.

Visszatértünkben ismét a mezői munkások, erdópásztorok útmutatása nyomán, a másik u. n. „barlang“-ot kerestük föl. Ez az üreg — mert ismét csak az — Szarvas-Kend és Alsó-Töök között, abban a völgyben van, melynek egyik — t. i. keleti — ágában a „Tatárkútja“ néven ismert pompás vizü forrás fakad. Regényes, e vidéken igazán meglepően merész alkotású ez a völgy, melynek oldalán 20—30 méter magas függélyes, szakadékos falakat képeznek a dacituffa pados rétegei, fedelén pedig a leszakadozott óriási sziklatömbök hevernek. A völgy felső részében két ágból fut össze. A nyugoti ág nyugoti, jobb oldalán, a meredek szikla fal felső részében van a barlangnak híresztelt üreg. Alulról megközelíthetetlen, felülről azonban egy hosszabb kötél segítségével le lehet ereszkedni annak alsó nyílásához.

Az üreg képződése a tuffa pados rétegeinek repedéseiben és sa-

játszós vetődéssel kombinált összeomlásában leli magyarázatát. Alsó bejárása 2-26 méter magas és egy méter széles. Beljebb magasabb lesz. de csakhamar ismét eltörpül és el is szűkül. Déli irányban fölfelé haladva négykézláb illetve hason csúszva jutunk ki belőle a nélkül, hogy valami figyelemre, följegyzésre méltót találtunk volna benne.

Végzett kirándulásaimról ezekben számot adva, szives köszönetet mondok e helyen is mindazoknak, kik gyűjtésem körébe vágó ajándéktárgyaikkal, adataikkal, útbaigazító vagy vendéglátó szivességükkel támogattak. A jelentésem keretében fönnebb említetteken kívül, ilyen köszönettel tartozom még: Tks. Papp Ferencz urnak, gyekei kedves házi gazdánknak és Méhely Lajos brassói főreáliskolai tanár kollegámnak, ki zoologiai czélből látogatva meg a Mezőségeket, szives utitársul szegődött Szamosújvártól egész Maros-Vásárhelyig.

Szamosújvárt 1891. február 19.